

N:o 65.

Ank. till Riksd. kansli den 30 april 1896, kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående statsanslag för reparation af kapell i Muonionalusta kapellag m. m.

(2:a U. A.)

Uti en den 13 sistlidne mars till Riksdagen aflåten, till förberedande behandling af statsutskottet remitterad proposition (n:o 51) har Kongl. Maj:t, under åberopande af propositionen bifogadt protokoll öfver ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen att på extra stat för år 1897 anvisa ett belopp af 6,500 kronor, att i mån af behof användas till istandsättande af kapellbyggnad i Muonionalusta och uppförande af stängsel kring kyrkogården derstädes äfvensom till anskaffande af för kyrkan erforderliga inventarier.

Till åberopade statsrådsprotokollet har föredragande departementschefen till en början erinrat, hurusom, på framställning af Kongl. Maj:t, Rikets år 1857 församlade Ständer för bildande af en kapellförsamling inom Pajala socken af Norrbottens län beviljat, bland annat, dels för en gång 4,800 riksdaler till uppförande af en kapellbyggnad i Muonionalusta och 4,000 riksdaler till inköp af hemmanet n:o 1 om $\frac{1}{16}$ mantal i Muonionalusta by till boställe åt den blifvande kapellpredikanten, dels ock tills vidare årligen 600 riksdaler till lön åt samme predikant, hvar-efter kammarkollegium genom kongl. bref den 20 mars 1858 förständigats att vidtaga de åtgärder, som med anledning häraf kunde vara erforderliga.

Bih. till Riksd. Prot. 1896. 4 Saml. 1 Afd. 50 Haft. (N:o 65).

Med föranledande häraf hade — fortsätter departementschefen — boställe inköpts och kapellbyggnad uppförts, hvarjemte åt kyrkoherden i Pajala församling uppdragits att jemväl tjenstgöra såsom predikant i det nybildade kapellet. Egen kapellpredikant hade kapellet erhållit först den 1 juli 1892, och dess kyrka hade ej blifvit invigd förr än den 11 december sistnämnda år, då jemväl besigtning å kyrkan hållits af kontraktsprosten P. O. Grape och kyrkoherden i Karesuando Isak Johansson. Dervid hade anmärkts dels åtskilliga bristfälligheter å kyrkan, hvilka tarfvade reparation, och dels frånvaron af en del nödiga inventarier. Då domkapitlet i Hernösand på framställning af Grape förelagt Muonionalusta kapellag att ofördröjligen afhjelpa de anmärkta missförhållandena, men detta icke ansett sig kunna anskaffa nödiga medel härtill, hade kapellaget hos Pajala församling anhållit, att kostnaderna för kyrkans reparation och dess förseende med erforderliga inventarier måtte debiteras å den gemensamma kyrkokassan. Denna begäran hade af Pajala församling å kyrkostämma afslagits på den grund, att denna församling icke tagit någon del i kapellagets tillkomst. Sedan så väl Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Norrbottens län som kammarkollegium lemnat utan afseende kapellagets besvär öfver berörda kyrkostämmobeslut, hade besvären fullföljts hos Kongl. Maj:t, men, enär det ej kunde anses utredt, att Pajala församling hade skyldighet att underhålla Muonionalusta kapell med hvad dertill hörde, hade Kongl. Maj:t genom utslag den 20 december 1894 fastställt det slut, hvori kammarkollegium och Kongl. Maj:ts befallningshafvande i målet stannat.

Redan innan Kongl. Maj:ts berörda utslag meddelades, hade Muonionalusta kapellag jemlikt beslut den 15 januari 1894 till Kongl. Maj:t inkommit med en ansökan, deri kapellaget efter omnämnande af ofvan anmärkta förhållanden vidare anfört hufvudsakligen följande: De vid besigtningen den 11 december 1892 påyrkade reparationerna och till inköp föreslagna inventarierna skulle efter låg beräkning draga en utgift å 2,500 kronor. Många då icke kända bristfälligheter hade sedermera visat sig. Särskildt hade behofvet af värmeinrättning i kyrkan visat sig vara synnerligen trängande. Härtill komme, att tillsättandet inom kapellaget af en examinerad, i svenska språket kunnig klockare vore hardt när ett lifsvilkor, för att det svenska elementet vid gudstjensten icke skulle i denna gränsort alldeles duka under vid sin hårda kamp mot finska inflytanden. Kapellaget, som vore mycket fattigt, med en särdeles gles, till största delen medellös befolkning, hvilken den 31 december 1893

utgjordes af 444 personer, deraf 183 barn under 15 år, egde emellertid icke medel till afhjelpande af ofvan anmärkta behof. Kapellagets hela fyrktal uppginge då till 1,100, hvaraf på predikanten komme 178. Inom kapellaget funnes, utom predikanten, inga andra tjänstemän än två kronojägare och endast en handlande, hvilken drefve en obetydlig rörelse. Om kommunikationer kunde man knappast tala i dessa obygder, der närmaste punkten i svenska landsvägsnätet vore belägen 10 mil borta, och lifsförnödenheterna dyra, hvartill komme, att missväxt inträffat de tre sista åren, och att renar anstält stor skada inom kapellaget. På grund häraf anhölle kapellaget, att Kongl. Maj:t täcktes dels anvisa ej mindre erforderliga medel till bestridande af de ifrågasatta reparationernas verkställande och inventariernas inköpande än äfven 500 kronor till en värmeugn i sjelfva kyrkan och 200 kronor till en mindre värmeugn i sakristian samt 300 kronor såsom årligt anslag till klockaretjenstens uppehållande af dertill kompetent person, dels ock meddela kapellaget tillstånd att kostnadsfritt få taga för kyrkoreparationen erforderligt virke från den inom kapellaget belägna kronopark.

Öfver denna ansökning hade yttranden afgifvits af länsmanen i Pajala distrikt, kyrkoherden i Pajala församling, vederbörande kontraktsprost, domkapitlet i Hernösand samt Kongl. Maj:ts befallningshafvande; och hade tillika kammarkollegium och statskontoret med öfverlemnande af dessa yttranden i ärendet afgifvit gemensamt utlåtande, hvarefter infordradt yttrande inkommit från domänstyrelsen.

Af dessa handlingar inhemtades hufvudsakligen följande.

Länsmanen hade, med vitsordande af de i ansökningen lemnade uppgifterna förordat densamma i dess helhet.

Kyrkoherden hade, i betraktande deraf, att det för Muonionalusta kapellag skulle blifva alltför betungande att bekosta de ifrågasatta reparationerna, tillstyrkt beviljande åt kapellaget för en gång af 2,500 kronor för nyssberörda ändamål äfvensom 500 kronor till värmeapparater i kyrkan, helst, i händelse kapellaget ej blefve förhjelpt till kyrkans försättande i värdigt skick, de uppoffringar, staten förut haft för kapellagets bildande, syntes kyrkoherden vara förspilda. Kontraktsprosten ansåge den gjorda kostnadsberäkningen för kyrkans iståndsättande och inventariers anskaffande alltför lågt tilltagen, men anmärkte tillika, att det efter denna låga beräkning skulle blifva nästan omöjligt för det lilla och fattiga kapellaget att åstadkomma de erforderliga medlen, i synnerhet som det snart blefve en nödvändighet för kapellaget att inrätta en folkskola. På

grund häraf och på de i ansökningsanförda skäl hade kontraktsprosten hemställt om anvisande af 3,000 kronor för kyrkans reparation och för inköp af inventarier och 700 kronor för anskaffande af en för kyrkan och sakristian gemensam värmeugn. Deremot ansåge han statens mellankomst för klockarens aflöning icke vara behöflig, enär, om folkskolelärare- och klockaretjensterna sammansloges, klockarelönen icke behöfde blifva så betungande, att för dess utgörande erfordrades bidrag af allmänna medel. Domkapitlet hade funnit, att hvarken af kapellaget eller af kontraktsprosten lemnats någon tillfredsställande utredning rörande kostnaderna och att i kostnadsförslaget upptagits åtskilligt, som invånarne skola kunna åstadkomma af egna krafter. Men då de ifrågasatta större reparationerna samt anskaffande af värmeugn och åtskilliga andra inventarier syntes domkapitlet erfordras, och kapellaget ej kunde tillskjuta erforderliga medel, samt då, enligt domkapitlets åsigt, Kongl. Maj:ts befallningshafvande bäst kunde bestämma det för berörda ändamål oundgängligen erforderliga beloppet, hemställde domkapitlet, att statsbidrag till det belopp, som kunde komma att af Kongl. Maj:ts befallningshafvande föreslås, måtte beviljas Muonionalusta kapellag för reparation och uppvärmning af församlingens kyrka och anskaffande af erforderliga inventarier för densamma.

Kongl. Maj:ts befallningshafvande hade till en början erinrat, hurusom Kongl. Maj:ts befallningshafvande vid afgifvande af yttrande i anledning af Muonionalusta kapellags hos Kongl. Maj:t anförda besvär i fråga om Pajala församlings ofvanberörda kyrkostämmobeslut dels uttalat den uppfattningen, att den del af Pajala socken, som under de senaste årtiondena, äfven af myndigheter och embetsverk, benämnts Muonionalusta kapellförsamling, i sjelfva verket icke vore någon kyrkligt kommunal enhet för sig, enär, ehuru väl förslag upprättats om afskiljande af visst område ifrån Pajala socken till ett kapellag under nyss angifna benämning, något uttryckligt beslut om områdets utbrytande till en särskild församling, Kongl. Maj:ts befallningshafvande veterligen, icke meddelats, dels ock framhållit, hurusom goda grunder föreläge att låta frågan om den tilltänkta kapellförsamlingens utbrytning ännu någon tid anstå, enär densamma i anseende till ortens ända till ytterlighet torftiga vilkor icke vore i stånd att bära de ekonomiska åligganden, som af en sådan utbrytning blefve en följd. Med denna uppfattning och då uppförandet af kyrkan i Muonionalusta, i afseende å hvars byggande, underhåll och förseende med inventarier, så vidt Kongl. Maj:ts befallningshafvande

kunnat utreda, Pajala församling ej iklädt sig några förpligtelser, be- kostats af medel, hvilka Riksdagen för ändamålet anslagit, samt då Kongl. Maj:ts befallningshafvande ansåge de förhållanden fortfarande föreliggande, hvilka påkallat uppförandet af kyrka och anordnandet af särskild själavård inom ifrågavarande aflägsna gränssort, der befolkningen derförinnan varit van att i fråga om presterliga förrättningar vända sig till grannlandets presterskap, funne Kongl. Maj:ts befallningshafvande det tillkomma staten att iståndsätta kyrkan med hvad dertill hörde och förse densamma med nödortftiga inventarier, dervid enligt Kongl. Maj:ts befallningshafvandes åsigt någon medverkan dock skäligen borde kunna påräknas från orten.

Till utrönande af de brister, som vidlådde kyrkan, äfvensom af kostnaderna för dessas afhjelpande hade Kongl. Maj:ts befallningshafvande föranstaltat om sådan syn, som i kongl. brefvet den 22 mars 1759 omförmäles. Af protokollet vid nämnda syn, hvilken förrättats af t. f. domhafvanden i Torneå domsaga med biträde af byggnadskunnig person jemte två handverkare i närvaro af predikanten å platsen, framginge, att kostnaderna för kyrkans iståndsättande samt förseende med klockor och en del öfriga inventarier beräknats till 5,327 kronor 76 öre. Härtill skulle enligt Kongl. Maj:ts befallningshafvandes beräkning komma 250 kronor för ett staket omkring kyrkogården, 700 kronor för anskaffande, uppforsling och uppsättning af värmeugn samt kostnaderna för bårhus äfvensom för armatur för belysning af kyrkan samt parament, hvadan sammanlagda kostnaden för kyrkans iståndsättande och förseende med nödortftiga inventarier skulle lågt beräknadt belöpa sig till minst 7,000 kronor.

Vidare hade Kongl. Maj:ts befallningshafvande anført, att, då antalet skattebetalande hemmansegare och åbor inom Muonionalusta utgjorde endast 33, hvilka måste anses befinna sig i synnerligen torftiga vilkor; då i denna aflägsna landsända ej heller finnes industriella anläggningar af något slag, som kunde deltaga i utgiftsbördorna; och då hemmantalet utgjorde allenast 6 ²¹/₃₂ mantal, kapellbornas oförmåga att med egna hjälpmedel iståndsätta kyrkan måste anses till fullo ådagalagd. Kongl. Maj:ts befallningshafvande hade därför på det lifligaste tillstyrkt bifall till ansökningen om understöd och, vidkommande det belopp, som i sådant hänseende borde anslås, framhållit nödvändigheten af att hvad som borde göras gjordes på en gång samt grundligt och omsorgsfullt. Dock ansåge Kongl. Maj:ts befallningshafvande statsanslaget icke behöfva sättas högre än till 6,500 kronor, enär billigtvis borde kunna fordras, att kapell-

borna genom körslor och dagsverken eller eljest medhjelpste till och ansvarade för, att de erforderliga arbetena blefve, med användande af ett statsanslag utaf nyssnämnda storlek, fullständigt utförda. I följd häraf ansåge Kongl. Maj:ts befallningshafvande sig sakna anledning tillstyrka ansökningen i hvad den afsåge erhållande af kostnadsfritt virke från kronans skogar, likasom Kongl. Maj:ts befallningshafvande ej heller, på de af kontraktsprosten anförda skäl, funne sig böra förorda ansökningen om ett årligt anslag af 300 kronor för uppehållande af en klockarebefattning.

Jemväl kammarkollegium och statskontoret hade funnit kapellbornas oförmåga att sjelfva bekosta kyrkans iståndsättande vara ådagalagd och ansåge, att, derest staten ej trädde emellan, fara vore för handen, att kyrkan komme att alldeles förfalla, och följaktligen det intresse, staten genom medels anslående till uppförande af kyrka och anordnande af särskild själavård inom ifrågavarande aflägsna gränsort velat tillgodose, att omintetgöras. Dessa myndigheter ansåge följaktligen, att staten ej nu borde undandraga sig att lemna understöd till kyrkans iståndsättande och förseende med erforderliga inventarier. Under anmärkning att embetsverken ej tilltrorde sig att bedöma, huruvida det af Kongl. Maj:ts befallningshafvande föreslagna understödet kunde, utan att blifva för ändamålet otillräckligt, minskas med mera än värdet af det för de ifrågasatta förbättringarnas verkställande erforderliga virke, hvilket enligt embetsverkens förmenande borde kunna få kostnadsfritt efter anvisning af vederbörande skogstjensteman tagas å den inom kapellaget belägna kronoparken, hade bemälda embetsverk hemställt, att Kongl. Maj:t täcktes hos Riksdagen göra framställning om anvisande på extra stat, för att i mån af behof användas, af det belopp, som, med beräkning att utsyning från kronoparken af nödigt virke finge ega rum, kunde anses erforderligt för kyrkans iståndsättande och anskaffande af inventarier m. m. enligt det vid syneförrättningen uppgjorda förslag med deri af Kongl. Maj:ts befallningshafvande föreslagna tillägg. Beträffande det begärda anslaget till aflöning af en klockare hade embetsverken åberopat kontraktsprostens yttrande och afstyrkt bifall till ansökningen i denna del.

Slutligen hade domänstyrelsen anfört, att, ehuru styrelsen ej med bestämdhet kunde uppgifva, huruvida det till kyrkoreparationen erforderliga virket kunde erhållas från det till kapellpredikantsboställe för statsmedel inköpta hemmanet, hvars skog ej ännu blifvit till ordnad hushållning indelad, styrelsen likväl i betraktande af de stora skogstillgångar, som vid

afvittringen i Pajala socken och Muonionalusta kapell tilldelats såväl de särskilda hemmanen som kommunerna, lika med Kongl. Maj:ts befallningshafvande ansåge sig sakna anledning tillstyrka kostnadsfri virkesafhemtning från kronans skog.

För egen del har departementschefen funnit sig på skäl, som af Kongl. Maj:ts befallningshafvande och domänstyrelsen anförts, icke kunna förorda den af Muonionalusta kapellag gjorda framställningen i hvad den afsåge rätt för kapellaget att för den ifrågasatta kyrkoreparationen kostnadsfritt taga virke från den inom kapellaget belägna kronopark, likasom departementschefen, i likhet med åtskilliga af de i ämnet hörda myndigheterna, ansåge kapellagets begäran om årligt anslag till klockaretjenstens uppehållande icke böra till någon Kongl. Maj:ts åtgärd föranleda. Deremot har departementschefen, i anledning af kapellagets framställning om bidrag till reparation af kapellagets kyrka och till anskaffande af erforderliga kyrkoinventarier, på de af Kongl. Maj:ts befallningshafvande samt kammarkollegium och statskontoret framhållna skäl och med särskild hänsyn till den af Kongl. Maj:ts befallningshafvande föranstaltade utredning hemställt om aflåtande till Riksdagen af den framställning, som ofvan meddelats.

Med afseende af den af domänstyrelsen i detta ärende meddelade upplysning, att vid afvittringen i Pajala socken och Muonionalusta kapellag stora skogar tilldelats såväl de särskilda hemmanen som kommunerna, har utskottet visserligen hyst tvekan, huruvida statens mellankomst vore behöflig för bestridande af de utgifter beträffande Muonionalusta kapell, för hvilka anslag nu blifvit af Kongl. Maj:t äskadt. Men då icke närmare blifvit utredt, hvad af dessa skogstillgångar belöper sig å kapellaget och dertill hörande hemman, samt det synes angeläget att kapellet, i hvilket enligt utskottets mening gudstjenst bör hållas på svenska språket i samma mån som detta kan af befolkningen uppfattas, med det snaraste varder, på sätt Kongl. Maj:t föreslaget, iståndsatt och försedt med nödiga inventarier samt stängsel kring kyrkogården, har utskottet, som anser att för framtiden kapellets underhåll bör bekostas af Muonionalusta kapellag, funnit sig böra tillstyrka, att statsanslag för nu ifrågavarande ändamål beviljas. Vid granskning af det till stöd för framställningen åberopade kostnadsförslaget har utskottet emellertid funnit, att dels genom felräkning, dels genom uppskattning af åtskilliga arbeten och materialier till alltför högt belopp förslaget kommit att sluta å en summa, som måste anses

öfverstiga de verkliga kostnaderna; och håller utskottet med anledning häraf före, att anslaget kan begränsas till 6,000 kronor.

På grund af hvad sålunda anförts, hemställer utskottet,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt bifallas, att Riksdagen på extra stat för år 1897 anvisar ett belopp af 6,000 kronor, att i mån af behof användas till iståndsättande af kapellbyggnad i Muonionalusta och uppförande af stängsel kring kyrkogården derstädes äfvensom till anskaffande af för kyrkan erforderliga inventarier.

Stockholm den 30 april 1896.

På statsutskottets vägnar:

CHR. LUNDEBERG.